

Visie op Sloterplas en Sloterpark

Vereniging Vrienden van de Sloterplas

Inhoud

De Sloterplas in Amsterdam Nieuw-West **3**

De Vereniging Vrienden van de Sloterplas **3**

Het cultuurhistorische belang van de Sloterplas **4**

De bijzondere natuurwaarden **6**

Een met de buurt samenhangend groen en recreatief park **7**

Het belang van Sloterplas en park in gemeentelijk én landelijk beleid **8**

Onze zorgen **10**

Onze aanbevelingen **12**

Toekomstvisie **14**

Colofon **16**

De Sloterplas in Amsterdam Nieuw-West

De Sloterplas is het centrum van Amsterdam Nieuw-West; zij is twee kilometer lang en achthonderd meter breed en vormt het middelpunt van het Sloterpark van waaruit het groen doordringt in de omringende woonwijken. Ook is zij de kop van de Sloterscheg die het stadsgroen verbindt met de duinen.

De Vereniging Vrienden van de Sloterplas

De Vereniging Vrienden van de Sloterplas (VVS) werd opgericht in 2003 door bewoners van Nieuw-West, omwonenden van de plas, afkomstig uit de Klankbordgroep Masterplan Sloterpark. Het doel van de vereniging is, zoals blijkt uit haar statuten: "de zorg voor de instandhouding en verbetering van de Sloterplas te Amsterdam Nieuw-West en de daaromheen gelegen parken, evenals de bescherming van de natuur in dit gebied".

De vereniging telt thans circa vijfhonderd leden die voor het merendeel afkomstig zijn uit de omgeving van de Sloterplas. Doordat de Sloterplas en het omringende park het centrum is van Nieuw-West, heeft het een eigen identiteit en is qua aanleg en ontwikkeling niet te vergelijken met de andere parken van Amsterdam. De VVS is er voorstander van om het eigen karakter van het Sloterpark te beschermen en te versterken.

Het eigen karakter van de Sloterplas wordt gevormd door de unieke ontstaanswijze en het cultuurhistorisch belang, de voor een stedelijk gebied bijzondere natuurwaarden en de positie van de plas als middelpunt van een samenhangende recreatieve groenstructuur.

Het cultuurhistorisch belang van de Sloterplas

De Sloterplas, de voormalige Sloterdijkermeerpolder, was uitgangspunt voor de stedenbouwkundige opzet van het Algemeen Uitbreidingsplan aan de westkant van Amsterdam van 1935. Dat maakte onderdeel uit van de voorgenomen uitbreiding van de stad, die door toename van het aantal inwoners nodig was. Bij de voorbereiding daarvan lieten de ontwerpers, waaronder Cornelis van Eesteren die als stedenbouwkundige een belangrijke inbreng had, zich leiden door de ideeën die aan het begin van de twintigste eeuw in binnen- en buitenland tot ontwikkeling waren gekomen.

De ontwerpers onderscheidden een viertal stedelijke functies, die bij voorkeur een eigen plek dienden te krijgen: wonen, werken, recreatie en verkeer. Het werken diende zich te concentreren in het Westelijk Havengebied, recreatie zou tussen de woon- en werkgebieden kunnen plaatsvinden in parken en groenstroken. Bij deze methode paste het motto: *licht, lucht en ruimte*, als reactie op de dikwijls overbevolkte wijken in de binnenstad, zoals deze in de negentiende en het begin van de twintigste eeuw waren ontstaan. In tegenstelling tot de traditionele stad werd niet langer de bebouwing als het structuurgevende element beschouwd, maar het groen en het water. De bebouwing is sober ontworpen en terughoudend geplaatst; de richting van de bouwblokken werd bepaald door de oriëntatie op de zon.

Te midden van deze Westelijke Tuinsteden kwam de Sloterplas te liggen op de plaats waar in de Middeleeuwen al een meer was ontstaan. Dit was in de zeventiende eeuw drooggelegd en de polder confronteerde de ontwerpers van het nieuwe gebied in de eerste plaats met een probleem in de vorm van een niveauverschil dat uit het oogpunt van bebouwing bezwaarlijk was. Daarom werd besloten om de plas opnieuw uit te graven. Het afkomstige zand kon worden gebruikt als fundament voor de aan te leggen woonwijken. Rond de plas zou een park als centrum van Nieuw-West worden aangeplant. Aan dit idee werd op sublieme wijze uitwerking gegeven: niet alleen werd de plas gegraven, maar in die plas werden eilanden gesitueerd,

onbebouwd en op oerwoudachtige wijze begroeid. Zo ontstond een terrein dat voor de vogelstand gunstig was. De Sloterplas heeft een licht gebogen vorm, waardoor het lijkt alsof deze aan het einde van de bocht verder gaat als een rivier. Het geheel geeft de indruk van een enorme ruimte. De oevers zijn zo aangelegd dat de gazons lijken te zweven boven het water. Voeg daarbij dat de aanleg van het park van fantasie getuigt, omdat iedere hoek ervan een ander karakter draagt. Daarmee is de grote aantrekkingskracht die plas en park op haar gebruikers uitoefenen te verklaren. Alleen al het turen over het water geeft de toeschouwer een gevoel van onmetelijke ruimte.

In de jaren zeventig kwam de zogenoemde stadsvernieuwing op gang, waarbij de ideeën van het nieuwe bouwen op de achtergrond raakten en de voorkeur werd gegeven aan de gedachte van de compacte stad met verdichting van al bebouwde gebieden. Daarmee ontstond ook het gevaar van bebouwing van tot dan toe open en groene gebieden rond de Sloterplas. Een gevaar dat tot in de huidige tijd nog niet is geweken, getuige de voortdurende geruchten over hotelontwikkelingen aan de oevers.

De VVS heeft zich er op toegelegd om de plas te behouden in de vorm en de opzet waarin zij oorspronkelijk door de makers was bedoeld: als een oord van bezinning en rust. De VVS pleit voor behoud van alle aspecten van de inrichting van de Sloterplas en het park die voortvloeien uit de idealen van het oorspronkelijk ontwerp. Te noemen zijn: natuurbeleving voor iedereen toegankelijk maken, openbaarheid van de oevers, behoud van oorspronkelijke inrichtingsdetails zoals de betonnen oeverrand, behoud van de openbare kunstuitingen, behoud van de samenhangende groen- en waterstructuur.

De bijzondere natuurwaarden

De Westelijke Tuinsteden hebben in het begin vele parken gehad, maar deze zijn in de loop van de afgelopen vijftig jaar voor een aanmerkelijk deel aan de bebouwing ten offer gevallen. Dit gemis wordt voor de stedeling goedge maakt door een bezoek aan de Sloterplas die biedt wat de liefhebber van een natuurlijke omgeving elders moet missen. Daarvan wordt dankbaar gebruik gemaakt door jong en oud, allochtoon en autochtoon.

De natuur (flora en fauna) is in de korte bestaansgeschiedenis van het park al volledig tot ontwikkeling gekomen. Rond de Sloterplas komen vijf soorten vleermuizen voor en er zijn twee reigerkolonies. Tientallen vogelsoorten, waaronder de bonte en de groene specht, vinden er hun leefgebied. Aan de oevers broeden ijsvogels, op de eilanden buizerds en haviken en in 2013, tussen de reigers in het reigersbosje bij het Allendemonument, zelfs lepelaars. De overgangen van water naar land en van grasland naar bosachtig gebied zijn belangrijk, rijke natuur komt vooral in overgangen voor. Wat opvalt, is dat juist beide heemtuinen, Heemtuin De Wiedijk aan de oostzijde en Heemtuin Sloterpark aan de westzijde het soortenrijkst zijn wat betreft vogels en andere dieren. Veel watervogels maken gebruik van de plas; ook trekvogels strijken er neer. Het park ten westen van de Allendelaan werd door gebrek aan financiële middelen aanvankelijk gelaten zoals het was: het huidige Ruige Riet was een gronddepot. Dit is overgroeid met riet en opslag van verschillende soorten bomen. Na bijna veertig jaar is hier een uniek natuurgebied ontstaan.

De VVS heeft zich er op toegelegd om de natuurwaarden van plas en park te behouden en waar mogelijk te versterken. De vereniging maakt zich sterk voor een parkbosbeheer waarin de natuurlijke habitat van een bosrand zoveel mogelijk wordt nagebootst. Ook het tegengaan van natuurverstorende activiteiten als (langdurige) grote evenementen met veel lawaai voor dieren en vernieling van waardevolle flora behoort tot de activiteiten van de VVS.

Een met de buurt samenhangend groen en recreatief park

In het park bevinden zich twee jachthavens, een zwembad, voorts een kinderboerderij evenals een natuurspeeltuin voor kinderen (De Natureluur), twee heemtuinen en een centrum voor natuureducatie (De Drijfsijs). Ook is er een zeilschool, waar voor kinderen uit heel Amsterdam zeilles wordt gegeven. In het westelijke parkdeel ligt een discgolfbaan. De diverse parkonderdelen zijn verbonden door een fiets- en wandelpad: het Rondje Sloterplas. Langs dit tracé bevinden zich verschillende sporttoestellen. Het park rond de Sloterplas herbergt diverse kunstwerken van meer of minder bekende kunstenaars, zoals 'Groot Landschap' van Wessel Couzijn aan de westzijde van de plas en aan de oostzijde het kunstwerk 'Construction H-Balk DIN 30' van André Volten.

In het oorspronkelijk ontwerp van de Westelijke Tuinsteden is het groen in buurt en wijk verknoopt met de Sloterplas. De ontwerpers van de Westelijke Tuinsteden hadden een vooruitziende blik: met de dynamiek van een steeds groter wordende stad is voor bewoners een groengebied van behoorlijke omvang van groot belang om te kunnen blijven aarden in de stad.

De VVS pleit voor behoud en versterking van het groene en blauwe raamwerk rond de Sloterplas. De Sloterplas moet voor alle inwoners van de Westelijke Tuinsteden via een aangename, rustige en groene route bereikbaar blijven. Naast routes over land verdienen de routes over water bijzondere aandacht. Het zou mogelijk moeten blijven om zonder onderbrekingen met een kano rond de Sloterplas te kunnen varen. Tevens moeten stille en rustige parkdelen rond de Sloterplas behouden blijven. Uitbreiding van het recreatieve aanbod kan, maar mag niet in strijd zijn met de cultuurhistorische en natuurwaarden van plas en park.

Het belang van Sloterplas en park in gemeentelijk én landelijk beleid

Gelukkig staat de VVS met haar gedachtegoed niet alleen. In de eerste plaats maakt de Sloterplas deel uit van een ecolint. De Sloterplas en haar oevers zijn niet alleen onderdeel van de Hoofdgroenstructuur, maar ook het grootste en belangrijkste erfgoed van de Westelijke Tuinsteden. Dit laatste is in 2008 erkend door Bureau Monumenten en Archeologie, door de Sloterplas en haar oevers een plek in de Top 100 van wethouder Herrema te geven. Helaas heeft dit (nog) niet geleid tot een monumentenstatus voor het gebied. Toch zijn wij van mening dat ook zonder deze monumentenstatus het stadsdeel de plicht heeft om zeer zuinig met de plas en haar oevers om te gaan.

Voorts heeft in de in 2011 uitgekomen Visie Erfgoed en Ruimte de staatssecretaris van OCW vijf prioritaire opgaven aangegeven waarop het erfgoedbeleid zich de komende jaren richt. Eén van deze opgaven betreft het erfgoed uit de wederopbouwperiode. Hiertoe zijn een dertigtal wederopbouwgebieden van nationaal belang aangegeven. Amsterdam Nieuw-West is één van deze gebieden. Het gaat om een groot gebied waarbinnen de Sloterplas en omgeving als geheel is opgenomen, evenals delen van Slotermeer en Slotervaart. De bedoeling is dat voor de dertig gebieden in de toekomst beschermende maatregelen worden getroffen voor het behoud van de stedenbouwkundige structuur.

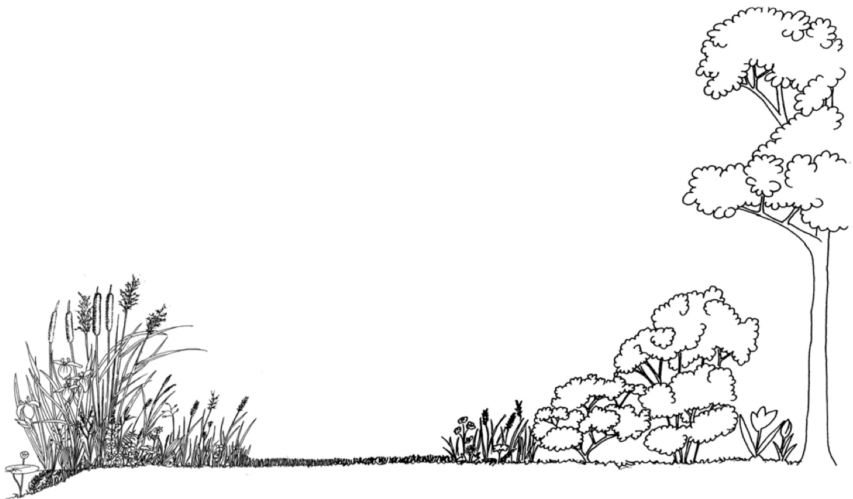
Onze zorgen

1. Wij zijn van mening dat meer gekeken moet worden naar achterstallig onderhoud in het park. Veel heesters hebben het veld geruimd in het belang van de sociale veiligheid. Deze openheid wordt snel opgevuld met brandnetels en boomopschot. Hier mist men een mooie heesterlaag, die niet alleen voor bloeiende planten zorgt en de zangvogels onderdak verschaft maar die tevens een romantische uitstraling heeft waarbij mensen zich prettig voelen.

2. Ook over de kwaliteit van het water in de plas maakt de vereniging zich bezorgd. Neemt de watertemperatuur in de zomer toe dan stijgt ook het aantal blauwalgen aan de oppervlakte met een hoogtepunt in de zomer, zodat in de plas niet meer gezwommen kan worden. Voor mens en dier is blauwalg een bedreiging. De vereniging ziet erop toe dat het waterschap en de gemeente maatregelen tegen de blauwalg nemen die niet in strijd zijn met het belang van een samenhangend groen en blauw netwerk in Westelijke Tuinsteden.

3. Wij zien het grootste probleem in de drang naar verstedelijking en commercialisering die blijkbaar de gemeentelijke autoriteiten met betrekking tot het park in zijn greep heeft. Zo worden in het park grote evenementen georganiseerd zoals het zogenoemde Loveland-festival, dat twintigduizend bezoekers trekt, gepaard gaat met veel lawaai en blijvende schade toebrengt aan het park. Ondanks de beperkingen van het aantal grote festivals, zoals genoemd in de Evenementennota van 2014, zijn wij van mening dat het onwenselijk is om in het park zulke grootschalige activiteiten te doen plaatsvinden die niets te maken hebben met rust en natuur en gewenste recreatie. De VVS vindt dat alle evenementen die geluidsversterking nodig hebben uit het park geweerd dienen te worden en dat geldt ook voor het zwembadterrein. In het Sloterpark en aan de Sloterplas is ruimte voor rustige recreatie, kleinschalige festivals en sportieve activiteiten. Het Sloterplasgebied biedt hiervoor volop mogelijkheden, zonder dat het gebied wordt aangetast en zonder dat andere gebruikers of omwonenden overlast ondervinden.

De VVS is ook tegen de bebouwing van de oevers en tegen de bouw van hotels in het park of aan de plas, waarvan herhaaldelijk sprake is. Wat wij ons wel kunnen voorstellen, dat is kleinschalige horeca zoals bijvoorbeeld een ijs- of koffiekiosk; voorzieningen met respect voor het groen en het erfgoed.

Overgangen in het park.

Onze aanbevelingen

1. *Een juridische status als cultuurhistorisch monument.* Alleen op deze wijze kan de oorspronkelijk bedoelde groene en monumentale kwaliteit van de Sloterplas en het Sloterpark voor alle gebruikers behouden blijven.

2. *Aanpakken van achterstallig onderhoud.* Veel van de betonnen randen langs de oever verkeren in slechte staat. De boulevard aan de noordzijde kent verzakkingen en kapotte materialen. Ook graffiti wordt niet verwijderd of blijft te lang zitten. Doordat slijtage en vervuiling niet tijdig worden hersteld of verwijderd ontstaat er een sluipende verloedering van het park. De VVS dringt aan op regelmatige controle op herstelplekken om deze vervolgens weer in goede staat te brengen.

3. *Herstel van de eenheid in het park.* Het Sloterpark heeft voorheen in drie verschillende stadsdelen gelegen. Daardoor werd het gebied verschillend beheerd en is er een veelheid in modellen straatmeubilair zoals banken en afvalbakken. Sinds 2014 (het samengaan van de stadsdelen) is er tot grote vreugde van de VVS één verantwoordelijk beheerder voor het Sloterpark. Maar de VVS blijft aandacht vragen voor het opstellen van een samenhangend beheerplan dat gebaseerd is op een breed gedragen visie voor de toekomst van het Sloterpark.

4. *Verbetering van de drainage.* Op verschillende plekken blijft – na een flinke regenbui – water op de gazons staan ten gevolge van slechte drainage, inklinken/verzakken en het aanbrengen van grond met dubieuze kwaliteit. Door de verdichting in combinatie met water kan er geen zuurstof bij de boomwortels komen en overleven de bomen niet. Er zijn al diverse maatregelen genomen om de wateroverlast tegen te gaan, maar zolang het probleem niet is opgelost blijft aandacht hiervoor noodzakelijk.

5. *Verbetering van de houtopstand.* Doordat er niet altijd tijdig is gedund in de bosvakken zijn op verschillende plekken stakenbossen ontstaan. De VVS is niet tegen dunnen in de bosvakken wanneer dat uit het oogpunt van goed beheer noodzakelijk is. Wel is de VVS tegen het onnodig kappen. Het park moet waar dit kan toch haar besloten karakter behouden waardoor je de stad kunt ontvluchten en je even in de natuur kunt wanen.

6. *Goede opbouw van de bosvakken.* Doordat er in de loop der jaren veel structuren zijn verdwenen ontbreekt het één en ander in het park voor verschillende soorten dieren. Met kleine en grotere aanpassingen kan voor veel meer dieren een plek geboden worden in het park, zoals de aanplant van bloeiende en besdragende heesters voor meer soorten vogels.

7. *Uitbaggeren van sloten.* De wateren in het park zijn ondiep en slibben door bladafval snel dicht. Dit verhoogt niet alleen het voorkomen van de botulismebacteriën maar heeft ook invloed op de recreatie. Sloten worden zo ondiep dat er niet meer met bootjes kan worden gevaren en de recreatieve waarde van de watergangen vermindert. Het regelmatig uitbaggeren van slootjes is een punt van zorg.

8. *Tegengaan van vervuiling.* De Sloterplas is het enige water in een park waar ook 's nachts gevestigd mag worden. Waar op andere plaatsen vissers onder een grote paraplu zitten, staan er hier langs de verschillende oevers heuse tentjes waar ook wordt geslapen. Er zijn echter geen voorzieningen voor 'kamperende' mensen. De VVS beveelt aan het nachtvisserij langs de plas niet langer toe te laten. Zwerfafval en achtergelaten afval na een zomerse barbecue-dag behoeven, vooral in de weekenden, een meer voortvarende aanpak.

Toekomstvisie

In onze toekomstvisie ligt het park er goed onderhouden bij met meer diversiteit in bomen en struiken. Rondom de plas bevinden zich kleine horecagelegenheden voor het nuttigen van drankjes, ijsjes en gezonde snacks en ook toiletfaciliteiten. Grote dancefestivals zijn inmiddels naar meer onbewoonde streken in de buurt vertrokken, waar ruimte is voor grote mensenmassa's en de luidsprekers geen kwaad kunnen. Er vinden regelmatig sport- en culturele evenementen plaats, waar niet alleen de bewoners van Nieuw-West maar ook de overige Amsterdammers van kunnen genieten. Voor het blauwalgprobleem is een oplossing gevonden, zodat in de Sloterplas vrijuit gezwommen kan worden. De Westelijke Tuinsteden blijven een eigen karakter dragen; de bewoners van Nieuw-West maken van park en plas intensief en dankbaar gebruik.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Vereniging Vrienden van de Sloterplas

Jan Tooropstraat 6

1062 BM Amsterdam

E-mail: post@vriendenvandesloterplas.nl

www.vriendenvandesloterplas.nl

© VVS, 2015

